Tweede Kamer der Staten-Generaal 2

Vergaderjaar 2015–2016

21 501-02 Raad Algemene Zaken en Raad Buitenlandse Zaken

Nr. 1602 BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 april 2016

Hierbij bied ik de geannoteerde agenda aan van de Raad Buitenlandse Zaken van 18 april 2016

De Minister van Buitenlandse Zaken,
A.G. Koenders

kst-21501-02-1602
ISSN 0921 - 7371
's-Gravenhage 2016

GEANNOTEERDE AGENDA RAAD BUITENLANDSE ZAKEN VAN 18 APRIL 2016

EU Irak/Syrië/ISIS strategie

Tijdens de RBZ zal gesproken worden over de regionale EU-strategie inzake Syrië, Irak en de dreiging van ISIS. Deze strategie werd in februari 2015 vastgesteld op basis van een gezamenlijke mededeling van de Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger en is tijdens de RBZ van 16 maart 2015 aangenomen. De Kamer is over deze strategie geïnformeerd middels het BNC fiche «Mededeling regionale EU-strategie Syrië, Irak en dreiging ISIS» (Kamerstuk 22 112, nr. 1949).

Aangezien interne en externe uitdagingen in toenemende mate met elkaar verweven zijn, brengt instabiliteit buiten de EU verhoogde risico's binnen de EU met zich mee. De aanslagen in Brussel op 22 maart jl. hebben dit eens te meer aangetoond. Dit vraagt om een sterkere verbinding tussen intern en extern beleid en effectieve, geïntegreerde inzet van het brede Europese instrumentarium, alsook een actieve diplomatieke inzet van de Hoge Vertegenwoordiger en de lidstaten. De regionale EU-strategie inzake Syrië, Irak en de dreiging van ISIS is een voorbeeld van zo'n aanpak.

Nederland is actief betrokken geweest bij de totstandkoming van deze strategie en heeft aangedrongen op een brede en geïntegreerde benadering in de regio. Hierbij heeft Nederland bijzondere aandacht gevraagd voor ondersteuning van politieke processen, inclusief actieve betrokkenheid van vrouwen, tegengaan van straffeloosheid, bevordering van mensenrechten en een brede contra-terrorisme benadering waarin wordt samengewerkt met landen in de regio.

Ruim een jaar na vaststelling zal de Raad de stand van zaken ten aanzien van de strategie bespreken. Het kabinet is van mening dat de algemene doelstelling van deze strategie gericht moet blijven op het creëren van de voorwaarden voor een inclusieve politieke overgang in Syrië, duurzame stabiliteit in Syrië en Irak en het tegengaan van de dreigingen die uitgaan van ISIS en andere terroristische groeperingen. De politieke situatie is ingrijpend veranderd sinds het opstellen van de strategie. Tevens hebben terroristische aanslagen het afgelopen jaar meermaals de EU en haar lidstaten getroffen. Dit pleit ervoor de strijd tegen ISIS en andere terroristische groeperingen hoog op de agenda van de Raad Buitenlandse Zaken te houden, bezien in de regionale context.

Naast een actualiseringsslag, is het van belang dat de EU en lidstaten hun politiek engagement (in bijzonder richting Irak) vergroten, verdere prioriteiten aanbrengen en overgaan op actie en spoedige uitvoering van programma's. Coherentie is hierbij essentieel voor een effectief optreden van de EU en de lidstaten. Het kabinet acht het verder van belang dat lidstaten hun bilaterale inzet blijven verbinden aan deze strategie en de inhoud van deze strategie in lijn blijft met het Europese externe beleid ten aanzien van terrorisme, migratie en thematische strategieën, in het bijzonder de *«Foreign Terrorist Fighters strategy»*. Tevens zal het kabinet in Raadskader nadruk leggen op het belang van een goede vertaling van een aangepaste strategie naar de inzet van het EU-instrumentarium.

Oostelijke Partners

De Ministers zullen tijdens de Raad spreken over het Oostelijk Partnerschap, in aanloop naar de ministeriële bijeenkomst van het Oostelijk Partnerschap op 23 mei a.s. De discussie zal gaan over de stand van zaken met betrekking tot de hervormingsagenda en de inkleuring van de

ministeriële bijeenkomst. Daarnaast zal de nadruk liggen op de situatie in Armenië en Azerbeidzjan. Tijdens de afgelopen Raden is de situatie in de individuele landen van het Oostelijk Partnerschap veelvuldig aan de orde gekomen. Voor Nederland leent deze discussie ter voorbereiding van de ministeriële bijeenkomst van het Oostelijk Partnerschap zich voor het bestendigen van de doelstelling van het Partnerschap: het bevorderen van stabiliteit en welvaart aan de Oostgrens door het stimuleren van hervormingen in de landen van het Oostelijk Partnerschap.

Nederland en de EU hechten waarde aan de relatie met Armenië en Azerbeidzjan en hun betrokkenheid bij het Oostelijk Partnerschap. De Hoge Vertegenwoordiger bracht daartoe recentelijk een bezoek aan beide landen. Armenië en de EU werken momenteel aan een politieke en economische raamwerkovereenkomst die uitdrukking zal geven aan gedeelde waarden met de EU. De EU beoogt onder meer in te gaan op onderwerpen als mensenrechten en democratisering. Het is van belang om een inhoudelijke dialoog te blijven voeren over deze onderwerpen.

De Raad zal mogelijk ook stilstaan bij de situatie in Nagorno-Karabach. In het weekend van 1-3 april maakten de zwaarste gevechten in twintig jaar tussen Armenië en Azerbeidzjan een einde aan een broze wapenstilstand in Nagorno-Karabach, een gebied onder controle van Armeniërs. Hoewel er sinds 1994 formeel een wapenstilstand geldt, vinden er regelmatig dodelijke incidenten plaats rond de contactlijn. Er is sprake van zwaar geschut, waaronder de inzet van tanks, zware artillerie en luchtaanvallen. Het kabinet is bezorgd over de veiligheidssituatie en onderschrijft de noodzaak tot een onmiddellijke wapenstilstand en een constructieve opstelling van partijen in de onderhandelingen over een vredesakkoord. Het kabinet steunt de inspanningen van de OVSE Minsk Groep en de covoorzitters (Frankrijk, Rusland en de VS) om tot een vreedzame en duurzame beslechting van het conflict te komen, alsook de aanvullende activiteiten van de EU.

Iran

Tijdens de Raad zal de Hoge Vertegenwoordiger verslag doen van haar bezoek aan Iran op 15 april. De Hoge Vertegenwoordiger wordt tijdens dit bezoek vergezeld door zeven Eurocommissarissen (o.a. klimaat/energie, humanitair, transport en interne markt). Zij zal met haar Iraanse gespreks-partners de contouren van de nadere invulling van de relatie tussen de EU en Iran bespreken. Op basis van deze gesprekken zal de Hoge Vertegen-woordiger de samenwerking met Iran verder uitwerken in aanloop naar de Raad in mei. Tijdens de Raad van 14 maart jl. (kamerstuk 21501-02-1594 d.d. 21-03-2016) steunde Nederland het voorgestelde brede samenwer-kingskader, waarin mensenrechten en de Iraanse rol in de regio expliciet aan de orde zullen komen. Het kabinet zal tijdens deze Raad de lijn aanhouden zoals uiteengezet in de geannoteerde agenda van de Raad van 14 maart jl. (Kamerstuk 21 501-02-1590, d.d. 7-03-2016).

Colombia

Waarschijnlijk zal Sergio Jaramillo, hoofdonderhandelaar van de Colombiaanse regering in de onderhandelingen met FARC, de Raad informeren over de laatste stand van zaken van het vredesproces in Colombia, met name gericht op de laatste fase van de vredesbespre-kingen met FARC. Mogelijk zal Jaramillo ook ingaan op de start van de onderhandelingen met de ELN (na FARC, de grootste guerrillabeweging in Colombia) die op 30 maart jl. werden aangekondigd in Caracas.

De Raad steunt het vredesproces in Colombia in politieke zin en via het *EU Trust Fund* Colombia dat in werking treedt na het sluiten van een definitief vredesakkoord met FARC. In overleg met de Colombiaanse overheid richt dit fonds zich op rurale ontwikkeling in gebieden waar de guerrilla een sterke presentie heeft. Nederland draagt hieraan 3 miljoen euro bij. Andere lidstaten die bijdragen aan het fonds zijn vooralsnog Spanje, Ierland, Italië, Zweden, VK, Duitsland en Portugal.

Externe aspecten van migratie

De Raad zal mede op verzoek van Nederland spreken over de externe aspecten van migratie. Nadruk van de bespreking zal liggen op de voorbereiding van de werklunch met Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen Filippo Grandi dat hieronder als separaat agendapunt is vermeld.

Nederland hecht er aan dat de Raad daarnaast stilstaat bij de externe aspecten van migratie in brede zin, deze maar ook komende maanden. Om de migratieproblematiek effectief aan te pakken is immers een coherent, geïntegreerd (intern en extern) beleid noodzakelijk. Op extern gebied is de EU-inzet gericht op opvang en bescherming van vluchtelingen en aanpak van de grondoorzaken van illegale migratie en sociaal-economische ontwikkeling (o.a. vermindering jeugdwerkloosheid). Daarnaast heeft de Europese Raad de Hoge Vertegenwoordiger vorig jaar de opdracht gegeven voor een aantal relevante landen brede pakketten migratie uit te werken, waarbinnen ook het EU-terugkeerbeleid een plek krijgt. Op basis hiervan worden *High-Level Dialogues on Migration* (HLD's) gevoerd met relevante derde landen. Voor de Afrikaanse landen gelden deze pakketten tevens ter invulling van de Valletta-afspraken. Daarbij zal ook worden bezien op welke wijze het GBVB-instrumentarium (inclusief eventueel GVDB) kan worden ingezet om derde landen, waaronder in de Sahel regio, te ondersteunen bij capaciteitsopbouw op het terrein van onder andere grensbewaking. Dit is van belang bij het voorkomen van alternatieve migratieroutes. Nederland zal tijdens de Raad, vooruitlopend op de terugkoppeling door de Hoge Vertegenwoordiger in mei, een korte terugkoppeling geven van de HLD's in Mali, Ghana en Ivoorkust die hij namens de Hoge Vertegenwoordiger zal voeren van 14 tot 17 april.

Naast deze landen is er een groep landen die formeel niet onder het proces van de HLD's vallen, maar waarmee de samenwerking op migratie sterk zal worden geïntensiveerd, zoals Libanon en Jordanië. De onderhandelingen over de inhoud van de brede partnerschappen op het gebied van migratie tussen de EU en deze landen (zogenaamde «*compacts*»), zijn nog gaande. De EU streeft ernaar deze vóór de zomer af te ronden. Bovendien zal de Raad naar verwachting spreken over landen waarmee eveneens intensievere samenwerking nodig is. Nederland zal hierbij ook aandringen op een actieve rol van de EU om de migratieproblematiek in Irak het hoofd te bieden, in lijn met de motie Verhoeven (Kamerstuk 21501-20-1098 d.d. 16 maart 2016).

UNHCR

De Raad zal tijdens een werklunch met de Hoge Commissaris voor de Vluchtelingen Filippo Grandi spreken over de wereldwijde migratiecrisis en de wijze waarop de EU en VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR elkaar kunnen versterken. Hierbij zal ook vooruit worden gekeken naar de VN migratietop van 19 september en de stappen die gezamenlijk gezet kunnen worden om deze top een succes te maken. SGVN Ban Ki-moon zal in mei een rapport uitbrengen met de inzet voor deze top, die onder meer gaat over de *governance* van wereldwijde migratie en gezamenlijk

verantwoordelijkheid nemen voor migratie- en vluchtelingenstromen inclusief de aanpak van grondoorzaken.

Naar verwachting zal tijdens de lunch met Grandi ook worden gesproken over de recente ontwikkelingen in de migratie- en vluchtelingencrisis in Europa, inclusief de uitvoering van het akkoord dat de EU op 18 maart sloot met Turkije. UNHCR speelt een belangrijke rol bij de opvang van vluchtelingen in Griekenland, bij het monitoren van de uitvoering van de afspraken tussen de EU en Turkije, en bij de voorbereiding van hervestiging van vluchtelingen vanuit Turkije naar de EU. Zodra de irreguliere instroom van migranten in Griekenland vanuit Turkije substantieel is teruggebracht of geëindigd, zal het *Voluntary Humanitarian Admission Scheme* (VHAS) worden geactiveerd. Hiertoe heeft de Europese Commissie op 15 december jl. een aanbeveling gedaan (Kamerstuk 34 370, nr. 2). Ook hierin is een centrale rol voor UNHCR voorzien.

Libië

Op 18 april komen de Ministers van Buitenlandse Zaken en de Ministers van Defensie samen voor een overleg over de situatie in Libië. Hoge Vertegenwoordiger Mogherini wil met de lidstaten van gedachten wisselen over de situatie in Libië en de steun die de EU kan bieden wanneer de Libische nationale eenheidsregering zich definitief in Tripoli vestigt. Zij wil daarbij zowel de humanitaire als migratieaspecten bespreken, alsmede de opties om de Libische autoriteiten op het gebied van veiligheid te ondersteunen. Daarbij kan worden gedacht aan capaciteitsopbouw van de justitiële keten, inclusief politie.

De Presidentiële Raad is op 30 maart jl. per boot naar de hoofdstad Tripoli gegaan en heeft daar zitting genomen op een marinebasis. Nadat een aantal milities zich in eerste instantie gewapend verzetten tegen de aanwezigheid van de Presidentiële Raad, bleef het vanaf 1 april rustig in Tripoli. De toestand blijft evenwel onzeker. De EU maakte op 1 april jl. bekend sancties te hebben ingesteld tegen GNC-voorzitter Abusahmein, GNC-premier Gweil en voorzitter Saleh van het erkende parlement (HoR) dat in Tobroek zetelt. Laatstgenoemde heeft de Presidentiële Raad opgeroepen zich naar Tobroek te begeven om de autoriteit van het parlement aldaar (HoR) te herbevestigen. De niet erkende GNC-regering in Tripoli besloot op 5 april jl. onder grote druk om zichzelf op te heffen.

De inzet van de Presidentiële Raad is om op verschillende manieren het draagvlak voor de eenheidsregering te versterken. Zij voeren daartoe gesprekken met o.a. lokale leiders, milities en de Centrale Bank. Ook zal de Presidentiële Raad zijn grip op het veiligheidsapparaat moeten versterken. Dit is cruciaal om duurzame stabiliteit van Libië te kunnen garanderen.

Zoals gemeld in de Kamerbrief van 8 maart jl. (Kamerstuk 32 623, nr. 164), is het proces voor de totstandkoming van een eenheidsregering fragiel. De instabiliteit in Libië leidt tot grote zorgen bij de internationale gemeenschap. Er is sprake van aanwezigheid van extremistische groepen zoals ISIS, evenals grote aantallen migranten die vanuit Libië naar Europa willen reizen. Die stroom zal naar verwachting de komende tijd toenemen, onder meer vanwege de verbeterende weersomstandigheden. Daarnaast is er sprake van een verslechterende humanitaire situatie, vooral op medisch gebied is de situatie schrijnend.

Het kabinet is van mening dat de internationale gemeenschap zich moet blijven inzetten voor de vestiging van de eenheidsregering in Tripoli. Alleen een eenheidsregering biedt een duurzaam perspectief om uitdagingen als migratie en extremisme gezamenlijk aan te kunnen

pakken en stabiliteit in Libië te herstellen. Cruciaal hierbij is het verbreden van het draagvlak voor de eenheidsregering onder de verschillende belanghebbenden. Ook Nederland zal ondersteuning op dit vlak voortzetten. De Ministers zullen zich op 18 april a.s. buigen over het steunpakket dat aan de eenheidsregering kan worden gegeven zodra deze is geïnstalleerd. Daarbij zal het verzoek van de Libische regering voor ondersteuning leidend moeten zijn. Tevens dient de EU hierbij nauw samen te werken met andere actoren die in Libië actief zijn, zoals de VN. In dit kader vindt het kabinet het van belang dat ook de inzet van de internationale gemeenschap op het gebied van veiligheid goed wordt gecoördineerd.